

IKUINEN ERO

Pertti Nisonen/WSOY

JARI EHRNROOTH

on kirjailija sekä Helsingin yliopiston sosiologian dosentti ja Turun yliopiston kulttuurihistorian dosentti.

■ Olen jo vuosia tehnyt lähtöä Pietariin, mutta en saa aikaiseksi. Ajattelen kaupunkia usein, ja samalla mieltäni painavat kuusi kerrosta harmaata betonia, avioriita naapurissa, poliisimurhaajan valaistuneet kasvot.

Elämäni toiseksi onnettomimman jakson asuin yksiössä Pietarinkadulla, höyryävän pesulan naapurina; oikeastaan se oli koirankoppi, jonne pääsi parhaiten sisään astumalla suoraan ikkunasta, joka avautui umpinaisen sisäpihan ruokkoamattomalle kumpareelle.

Ovikello soi, tarkistin tulijan silmästä: musta pipo, kiihkeä tuijotus, kiiltomadon iho. En avannut. Luullakseni olisi kaupannut amfetamiinia. Myöhemmin lehdestä näin, että ovellani oli käynyt nuorukainen Hamletin maasta. Kaksi kerrosta ylemmässä luukussa hän piti yllä sopivaa energiatasoa surmataksaan kylmästi ne järjestyksenvalvojat, jotka yrittäisivät rajoittaa hänen toimiaan Suomen läänissä. Aloin valmistella poismuuttoa.

Siitä ei tullut mitään, paitsi kuumetauti, jota parantelin lukemalla jälleen kerran *Riikoksen ja rangaistuksen*. Ihastun aina sii-

hen, kun Raskolnikovin kuume vain nousee nousemistaan, enkä saa itseäni irti päämäärättömän hortoilun, heinätorin kohtaamisen, nuhjuisella sohvalla kiehnäämisen ja ihmishyönteisiin kohdistuvan pakkomielteisen halveksunnan tautisesta kierteestä.

Asuinkomeroni kirjastoseiniltä vedin la-verilleni vuoroin Gogolin, vuoroin Leninin, ja tietysti päädyin Brodskiin. En tiedä, kauanko meni, mutta muistan parannuttuani keskustelleeni pesulamuijan kanssa, sen kuinka höyry teki hyvää hengitykselle, ja että oivalsin suurimman osan taloa toimivan huoneistohotellina, jonka vuodevaatehuollosta eukko sai elantonsa. Päivittelimme murhamiehen tapausta. Aloin viihtyä talossa, kuten hotelleissa aina, ja idea matkasta Pietariin syntyi kuin itsestään.

Mainitusta kaupungista minulla on kaksi kuvaa: omakohtainen Leningrad ja kirjallinen Petrograd. Sanon heti, että en halua niiden kohtaavan, ja siksi matkani Pietariin viivästyy.

Nostalgian riivaama Josif Brodski vietti talvensa Venetsiassa, sydänsairaus paheni kohmettuvien suolaheinien tuoksussa, mutta menetetyn elämän ajaton kaupunki heräsi henkiin alkuperäisessä hahmossaan: esikuvana. Pietarin kanaalit ja sillat, veteen piirtyvät fasadit, lukemattomin aukioin rytmitetty, merestä nostettu ja siihen vajoava kulissi, jossa jokainen ele muuttuu draamaliseksi viestiksi, siis pohjoinen Venetsia, valon ja veden kaupunki.

Voi sitä patetian liplatusta! Minun Leningradini ei siedä moista. Muistan kyllä erään kaarisillan, jota koristi egyptiläistyylinen sfinksi, sen äärellä puhkesin nauramaan venäläisen mauttomuuden tolkuttomuuksil-

le, kun mittakaava kerrankin oli suhteettoman miniatyyrinen. Yleensä: kadun ylitse puoli kilometriä. Talvipalatsin huoneessa numero 307 opas pysähtyi ja esitteli museon mittavimman taulun pinta-alan, 52 neliometriä. Siinä asuisi kolme perhettä.

Otin raitiovaunun ja päädyin Nevan suistoon. Asuinlähiön talot seisoivat niin etäällä toisistaan, että jos ne kahdeksantoista betonikerrosta olisivat kaatuneet pitkin pituuttaan, ei hätää. Suuri maa, suuri varmuuskerroin.

Hortoilin kohti kaupunkia ja päädyin rapistuvalla teollisuusalueelle. Punatiilisen rakennuskompleksin autiolla pihalla seisoi muinainen, myrkynvihreä kuorma-auto. Sen ajajanpuoleisessa ovesa silmäni osui tinattu korkokuva: ikuisesti hymyilevä viiksekäs profiili. Piipun pesä oli pudonnut pois. Sormeilin kaulassani roikkuvaa isän vanhaa Leicaa, mutta en uskaltanut valokuvata isänmaallisen sodan poispyyhittyä johtajaa alueella, jolla saattoi yhä olla jokin tehtävä Leningradin puolustuksessa. Päätelin vain, että vanha pankkirosvo oli säilyttänyt asemansa siellä, missä vaiteliaat proletaarit ansaitsivat mahorkkansa.

Gogolin Pietarissa virkamieheltä karannut päällystakki käyttää hyväkseen mittakaavan epäinhimillisyyttä. Se ilkkuu kadunkulmassa, mutta minkäs teet, kun matkaa on kilometri tai enemmän. Venetsiassa naamiaishuvien aikaan viitat karkaavat sokkeloihin, loputtomien kulmien ja epämuotoisten aukoiden labyrinttiin, jossa voit kohdata – niin, itsesi, jumalasi, nostalgiasi, sumuun katoavan rakkauden katkeran arvoituksen. Miten vain, mutta Leningradissa, naisten päivänä, ruusu kädessä löydät vain kyyneliin puhkeavan kaunottaren, joka seuraavana uutena vuotena lähettää sinulle postikortin: ”how much you mean to me”. Hän haluaa länteen.

Usein Helsingissä ajattelen Pietaria ja Leningradia. Senaatintorillahan ne ovat kohdanneetkin, Puna-armeijan kuoro, Leningrad Cowboys ja irvokas Rooman imitointi.

Jahkailen matkaani Pietariin, en halua kohdata loistossaan keskustaa, jonka lähiöön paiskauduin Dostojevskin ajatukset kannoillani. ■

(Teksti on ote julkaisemattomasta esseestä.)